



Ombyggnad av mindre vägkorsning på väg E22

Arkeologisk förundersökning 2009
Botestorp, Misterhult socken, Oskarshamns kommun Småland



Kenneth Alexandersson

KALMAR LÄNS MUSEUM
Arkeologisk rapport 2009:39

Ombyggnad av mindre vägkorsning på väg E22

Arkeologisk förundersökning 2009

Botestorp, Misterhult socken, Oskarshamns kommun Småland

Författare	Kenneth Alexandersson
Copyright	Kalmar läns museum
Redaktion	Per Lekberg, Seija Nyberg
Kartor	Publicerade i enlighet med tillstånd 507-98-2848 från Lantmäteriverket
Förlag	Kalmar läns museum
ISSN	1400-352X

Abstract

Keywords: Misterhult, Stone Age, Postholes, South East Sweden

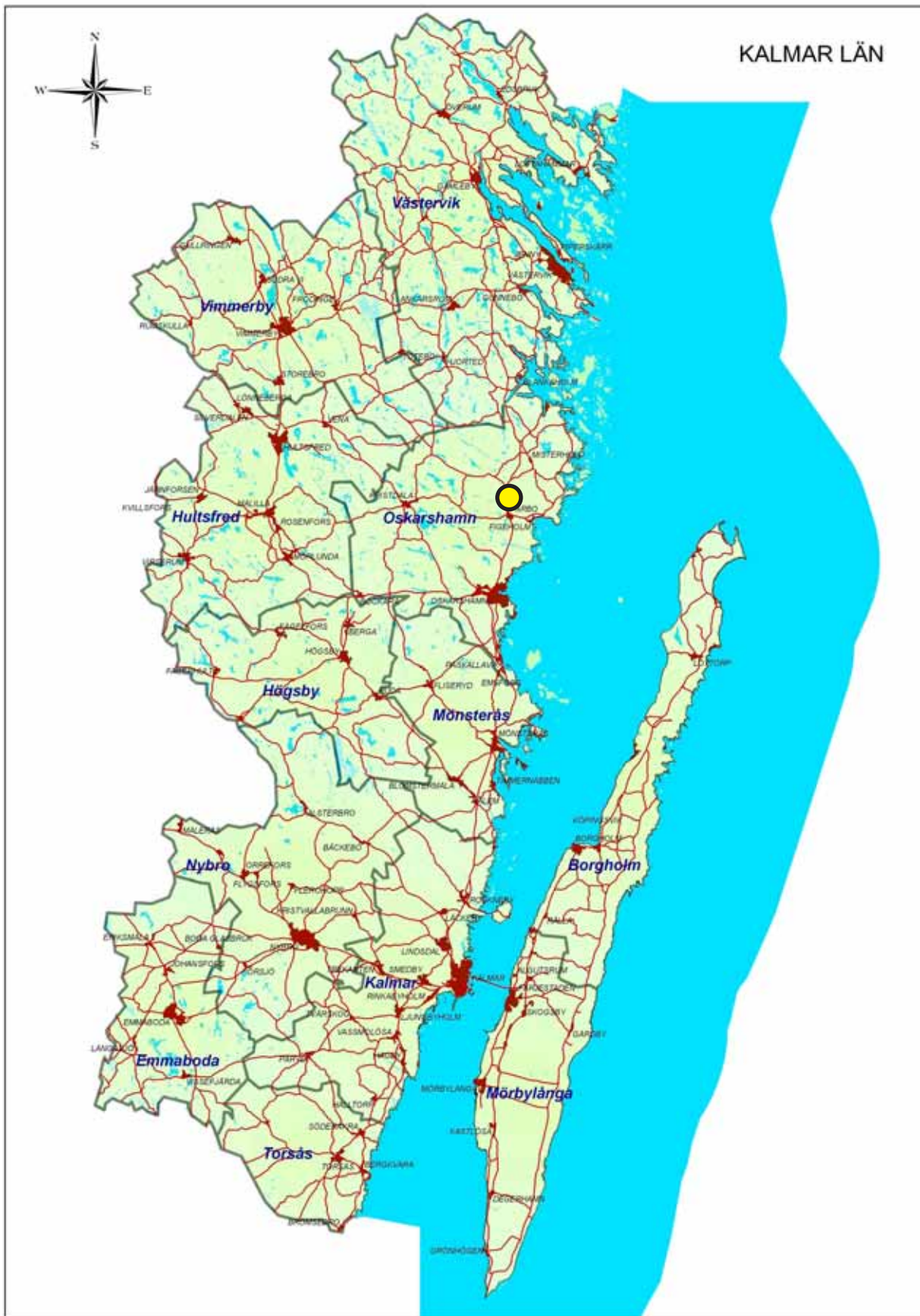
During two days in June 2009 an archaeological trial excavation was carried out at Botestorp, some 18 km north of Oskarshamn. The excavation was caused by roadwork in connection to a minor road junction

During field walking in 2005 some 200 artefacts of flint and ceramic has been collected in the topsoil at Botestorp (rä 1846). This prehistoric settlement is partly distributed within the exploitation area. Some of the artefacts from the plough soil can be dated to the middle Neolithic. Of special interest is a pottery sherd dated to the Battle Axe culture. A grave just north of the exploitation area is dated to the Bronze or Iron Age (rä 1877).

During the trial excavation a small concentration of archaeological features was uncovered in the eastern part of the excavation area: two pits, four postholes and four uncertain postholes. The postholes were interpreted as remnants from a post supported construction. The margin of the postholes filling was washed out and blurred which could be an evidence of a Neolithic dating. Tooth fragments in one of the pits were from a large herbivore. In one of the features there was also pieces of burned bones. There could be a chronological connection between the pits and the adjacent grave.

Innehåll

Sammanfattning.....	7
Inledning.....	8
Topografi och fornlämningsmiljö.....	9
Undersökningens genomförande och resultat	11
Tolkning och åtgärdsförslag.....	13
Referenser	14
Tekniska och administrativa uppgifter	15
Bilagor	17



Karta över Kalmar län med undersökningsområdet markerat.

Sammanfattning

Under två dagar i juni 2009 genomförde Kalmar läns museum en arkeologisk förundersökning vid Botestorp, ca 18 km norr om Oskarshamn. Undersökningen omfattade ytor på ömse sidor av nuvarande väg E22. Den sammanlagda ytan som berördes av förundersökningen var ca 2 000 m² stor, av vilka ca 350 m² utgjordes av åkermark. De resterande delarna av ytorna bestod av äldre nu igenväxande odlings- eller betesmark samt en liten trädbeväxt och stenig kulle.

Inom exploateringsområdet återfanns delar av en sedan tidigare registrerad förhistorisk boplats. I samband med en lösfyndsinventering genomförd av projektet Forntid i Oskarshamns kommun tillvaratogs inom boplatsen närmare 200 bitar slaget stenmaterial och en handfull keramikskärvor, varav en skärva stridsyxekeramik. Fyndmaterialet daterades till perioden mesolitikum – bronsålder.

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av maskindragna söschakt. Som ett komplement till söschakten drogs en profil som genom en stenkonsentration uppe på den steniga kullen. Vid förundersökningen framkom ett flertal anläggningar som huvudsakligen låg koncentrerade inom åkermarken. De säkra anläggningar som identifierades utgjordes av fyra stolphål samt strax norr om dessa två gropar med skörbränd sten. I en av groparna tillvaratogs tandfragment (större gräsätare) och brända ben. De stolphål som framkom låg alla inom en begränsad yta och tolkades som en del av en stolpburen konstruktion. I samma område som stolphålen framkom också ett flertal urvattnade, mer svårbedömda, mörkfärgningar.

Inledning

I samband med att Vägverket Region Sydöst bygger om väg E22 till en mötesfri väg anläggs en ny trafikplats vid Botestorp. Arbetsföretaget kommer att beröra delar av en sedan tidigare känd boplats (raä 1846) och ligger i direkt anslutning till ett registrerat gravröse (raä 1877).

Med detta som bakgrund beslutade Länsstyrelsen i Kalmar län att exploateringen skulle föregås av en arkeologisk förundersökning. Kalmar läns museum genomförde den arkeologiska förundersökningen under perioden 2009.06.08 -2009.06.09.

Topografi och fornlämningsmiljö

Landskapet i området runt Oskarshamn är varierat. Den kraftigt brutna terrängen gör att de topografiska skillnaderna är stora. Utanför kusten finns en arkipelag rik på både stora och små öar. Innanför denna varierar landskapet mellan skogs-, åker-, betes- och hållmarker. Jordbruksmarken är ofta relativt småskalig och återfinns framförallt i dalgångar med mer finkorniga sediment och på de åsar som sträcker sig i nordvästlig-sydostlig riktning genom landskapet.

Misterhults socken är Smålands fornlämningsrikaste socken med sina över 2500 registrerade lokaler. Dominerande i materialet är gravar i form av rösen och stensättningar. Den stora mängden gravar har gjort att den moderna forskningen i regionen som berört Misterhultsområdet huvudsakligen fokuserat på gravanläggningarna (se bla Widholm 1998, Dahlin 2008).

Under åren 2002-2004 genomförde projektet Forntid i Oskarshamns kommun en specialinventering i området vars huvudsakliga syfte var att identifiera och registrera förhistoriska boplatser. Inom projektet nyregistreras ett stort antal förhistoriska lokaler av sten- och bronsålderskaraktär. Vid inventeringens start fanns ett 20-tal kända boplatser i kommunen. Efter projektets slut hade antalet lokaler ökat till 168 (Dahlin 2004). Inventeringen har inneburit att kunskapen om bosättningsmönstret under områdets sten- och bronsålder ökat kraftigt (Dahlin 2004).

Ser man till fornlämningsbilden i området runt Botestorp utgörs de arkeologiska lämningarna framförallt av boplatser och gravar. Som-

maren 1976 undersöktes en stensättning ca 600 m söder om det nu aktuella området. Den borttagna stensättningen var ca 10 m i diameter och 0,5 m hög. Vid undersökningen framkom inget fyndmaterial. I stenpackningen dokumenterades två nedgrävningar med kol, men utan brända ben (Schulze arkivrapport KLM).

Ser man till de lämningar som antingen berörs direkt av exploateringen eller som ligger i omedelbar anslutning till exploateringen utgörs de av en boplats (raä 1846) och en möjligen två gravar (raä 1581:1 & 1877). I samband med den arkeologiska förundersökningen kunde endast grav raä 1877 identifieras.

- Raä 1581:1 utgörs av ett osäkert röse som är uppbyggt runt fem jordfasta block och mäter 11 meter i diameter och har en höjd på 1,6 m. Vid andragångsinventeringen var graven övermossad och störd i samband med ett äldre vägbygge.
- Raä 1877 består av ett välbevarat runt röse, vilket mäter 7 meter i diameter och har en höjd av 1 meter. Kanterna är något utrasade.
- Raä 1846 utgörs av en boplats utan synlig avgränsning. Inom boplatområdet har det tillvaratagits ett relativt stort fyndmaterial som består av närmare 200 stenartefakter och en handfull keramikbitar (varav en skärva stridsyxekeramik). Bland stenartefakterna märks 1 fragment av slipad flintyxa, 1 mikrospånkärna, 1 borrarpet av flinta, 3 spån av flinta och kvarts samt 89 avslag av flinta, kvarts och kvartsit.

Fyndmaterialet från boplaten raä 1846 är förhållandevis stort och kan dateras till perioden mesolitikum-neolitikum. Inom boplaten har det också noterats skärvsten, sot och brända ben.



Raä nr	Lämningstyp	Lämning
438:1	grav	röse
444:1	grav	röse
447:1	grav	stensättning, undersökt
751:1	fyndplats	skafthälsyxa
753:1	grav	stensättning
480:1	fyndplats	slagg
1579:1	bebyggelselämning	sentida bebyggelselämning
1580:1	bebyggelselämning	sentida bebyggelselämning
1581:1	grav?	röse
1758	boplats	slagen flinta och kvarts
1803	boplats	slagen flinta och kvarts
1831	boplats	slagen flinta, kvarts och hälleflinta
1836	boplats	slagen flinta och kvarts
1840	fyndplats	trindyxa
1844	boplats	slagen flinta och kvarts
1846	boplats	Keramik, slagen flinta, kvarts och skörbränd sten
1877	grav	röse

I tabellen redovisas de FMIS-objekt som återfinns inom den närmaste kilometern från den nu aktuella exploateringsytan. På kartan redovisas endast de objekt som finns med i tabellen. De två objekt som ligger i direkt anslutning till exploateringsområdet återfinns på kartan men inte i tabellen.

Undersökningens genomförande och resultat

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av maskindragna sökschakt och omfattade ytor på ömse sidor om väg E22. De två förundersökta områdena utgör tillsammans en ca 2 000 m² stor yta. Endast en mindre andel av ytan, ca 350 m², utgjordes av åkermark. Den resterande ytan bestod av äldre nu igenväxande åker eller betesmark samt en liten trädbeväxt stenig kulle.

Vid förundersökningen drogs sammanlagt ca 100 löpmeter schakt, vilket sammanlagt motsvarar en yta på ca 350 m². Vid undersökningen konstaterades att den underliggande alven i området skiftar mellan morän och mo. I den nuvarande åkermarken utgjordes alven av en sorterad mo. På den steniga kullen som låg i omedelbar anslutning till åkermarken utgjordes alven av en blockig morän. Den steniga terrängen kom här att försvåra sökschaktningen i området. Som ett komplement till sökschakten drogs en profil genom en stenkonzentration uppe på den steniga kullen. I området noterades sprängsten som troligen deponerats i samband med tidigare vägbyggen. Väster om vägen utgjordes alven av sandiga sediment med inslag av grus och sten.

Området väster om vägen

I exploateringsområdet återfanns rester efter en äldre vägsträckning. Vägen var fortfarande i bruk söder om exploateringsområdet. Inom exploateringsområdet var vägbanan nedsänkt

och längs dess sidor löpte två låga parallella vallar. I vägbanan grävdes ett sökschakt som visar att vägen var anlagd direkt på alven.

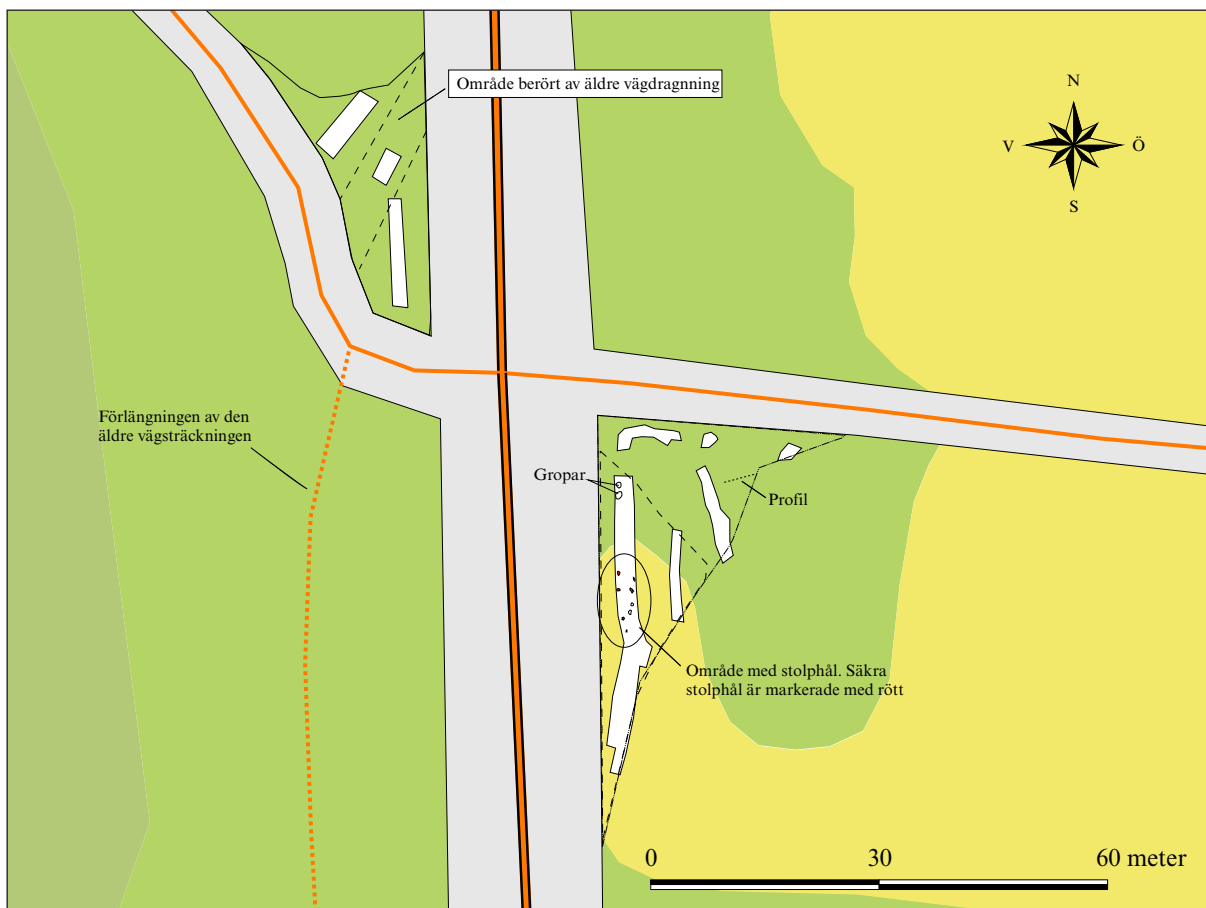
Vid sökschaktningen i området väster om vägen konstaterades inga förhistoriska lämningar. Den del av det västra exploateringsområdet som inte berördes av den äldre vägsträckningen var relativt liten vilket delvis kan förklara frånvaron av förhistoriska lämningar i exploateringsområdet.

Området öster om vägen

I området öster om vägen drogs ett flertal sökschakt vilka kompletterades med en profil genom en stenkonzentration uppe på den lilla kullen, vilken visade sig vara naturlig.

I schakten framkom sammanlagt tretton mörkfärgningar, inom området där de underliggande sedimenten dominerades av sandiga fraktioner. Vid framrensning i plan var huvudparten av anläggningarna diffusa eller urvattnade. För att kunna göra en ordentlig bedömning av den förhistoriska aktiviteten i området, inför eventuella fortsatta antikvariska arbeten i området, undersöktes samtliga mörkfärgningar. Det konstaterades att sex av mörkfärgningarna utgjordes av säkra anläggningar, resterande mörkfärgningar var osäkra eller utgick; 4 stolphål, 4 osäkra stolphål och 2 gropar.

Samtliga stolphål som framkom återfanns inom den nuvarande åkermarken. De sandiga sedimenten utgjorde idealiska förhållanden för



Planritning över de två förundersökta områdena. Vägarna på planen utgör endast schabloner varför vägarnas egentliga utbredning har gräskrafferats (väg + dike).

att identifiera mer urvattnade anläggningar. Stolphålets fyllning utgjordes av brunrå något sotig och humös mo. De osäkra anläggningarna som framkom vid förundersökningen återfanns alla inom samma område som stolphålen. Vid söschaktningen noterades enstaka brända ben i matjorden in området runt stolphålskoncentrationen.

De två groparna framkom ca 10 meter norr om stolphålskoncentrationen. I groparnas fyllning fanns både obrända och skörbrända stenar men endast ringa mängder sot och kol. Groparnas fyllning föreföll endast måttligt urlakade. I en av groparna (anl 11) tillvaratogs både brända ben och tandfragment från en större gräsätare.

Tolkning och åtgärdsförslag

Stolphålen och groparna som framkom vid förundersökningen representerar förmodligen två olika aktiviteter separerade i tid, groparna en aktivitet stolphålen en annan. Det är inte otänkbart att groparna som ligger ett 30-tal meter söder om den registrerade stensättningen (raä 1877) har ett kronologiskt samband med graven. I fyllningen på en av groparna tillvaratogs tandfragment (större gräsätare) och brända ben. De tillvaratagna tandfragmenten är vittrade men består av både emalj och benvävnad, varför de inte torde vara äldre än järnålder.

Stolphålen föreföll kraftigt urlakade och förmodades vara äldre än groparna. Det finns inget som motsäger att det kan finnas ett kronologiskt samband mellan stolphålen och det ytplockade neolitiska materialet.

En avsaknad på daterbart material gör dateringen osäker och får därför anses som preliminär. Stolphålen låg alla samlade inom ett

litet koncentrerat område. Nedgrävningarna är förhållandevis små och har inte de dimensioner som krävs för att stabilisera de takbärande stolparna i en normalt konstruerad huskonstruktion. Att i dagsläget uttala sig om vilken typ av aktivitet som genererat dem är svårt, men det finns inget som motsäger att de kan utgöra rester väggstolpar eller någon annan form av boplatsanknuten konstruktion.

Ser man till den kunskap som finns om Oskarshamnsområdets äldre förhistoria bygger tolkningarna huvudsakligen på grav- och lösfyndsmaterial. Vid Botestorp finns möjligheten att med en relativt begränsad insats närmare studera och analysera en boplatsanknuten struktur. Genom att datera och se till vilken typ av aktivitet som genererat den kan bilden av den lokala kulturhistoriska utvecklingen nyanseras. Detta gör att Kalmar läns museum anser det viktigt att exploateringen föregås av en särskild arkeologisk undersökning.

Referenser

- Dahlin, M. 2004a *Fårör i forntidens spår; en studie av sten- och bronsålderns bopättningsmönster med utgångspunkt från specialinventeringen av Misterhults och Döderhults socknar i Oskarshamns kommun*. FOK – Rapport 2004:1
- Dahlin, M. 2008. Låt gravarna berätta!: Några nygamla bronsåldersgravar i södra Tjust. *Urminne, tidskrift för arkeologi i sydöstra Sverige* 2008/7. sid 23-34.
- Widholm, D. 1998. *Rösen, Ristningar och Riter*. Lund.

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr: 431-633-09

Kalmar läns museums dnr: 33-225-09

Projektnummer KLM: 09/37

Uppdragsgivare: Vägverket Region Sydöst, Daniel Andersson, Box 513, 371 23 Karlskrona

Landskap: Småland

Kommun: Oskarshamn

Socken: Misterhult

Fastighet: Botestorp1:11

Fornlämningsnr: 1846

Ekonomisk karta: Plittorp 6G 3i

X koordinat: 6365782

Y koordinat: 1540645

M ö h: 30-350 möh

Fältarbetstid: 2009.06.08 - 2009.06.09

Antal arbetsdagar: 3

Maskintid: 8

Personal: Kenneth Alexandersson, Cecilia Ring

Foto, Du nr: Du 137

Fynd nr: KLM 44395:1-2

Fynd: Fynden förvaras, i väntan på fyndfördelning, i Kalmar läns museums magasin under sitt KLM-nummer. Fynden finns registrerade i en för ändamålet upprättad Microsoft Access-databas.

Analyser: -

Dokumentation: All dokumentation förvaras på KLM.

Inmätning: Koordinater och höjdangivelser i rikets koordinatsystem RT90 2,5 gon V och RH70.

Bilagor

Bilaga 1 Fyndlista

Bilaga 2 Profildokumentation

Fyndlista

KLM 44395:1-2

Småland
Misterhult sn
Botestorp 1:11
Fornl nr: 1846
Arkeologisk förundersökning

F nr	Anl	Material	Sakord	Typ	Ant	Vikt(g)
1	11	Ben	Bränt ben		11	4,3
2	11	Ben/emalj	Tand		6	14

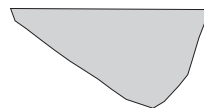
Bilaga 2

Nedan återfinns profildokumentation från de mörkfärgningar som efter undersökningen tolkades som förhistoriska anläggningar. Samtliga med profilen mot norr.

Anl 1



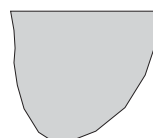
Anl 3



Anl 4

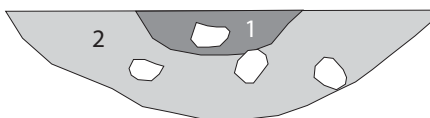


Anl 7



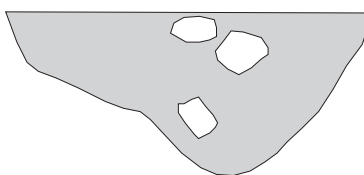
Fyllningen i stolphålen utgjordes av brungrå humös något sotig mo. Övergången till alven var diffus och urvattnad.

Anl 11



1 brungrå humös mo, enstaka skörbrända stenar
2 mellerad fyllning (brun - mörkbrun), skörbränd sten
I anläggningen framkom både brända och obrända ben
samt tandfragment

Anl 12



Brun humös mo, både skörbränd
och icke skörbränd sten





Adress

Box 104, S-391 21 Kalmar

Telefon

0480-45 13 00

Fax

0480-45 13 65

E-post

info@kalmarlansmuseum.se